

REDAȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu
se primesc. Manuscrisurile
nu se retrimit.

INSERATE se primesc la AD-
MINISTRAȚIUNEA în Brașov și la
următoarele Birouri de anunțuri:
In Viena: M. Dukas Nachf.
Max. Augenthaler & Emmerich Lesner.
Heinrich Schalek. Rudolf Mosse.
A. Oppelka Nachf. Anton Oppelk.
In Budapesta: A. V. Goldber-
ger, Ekstein Bornat. In Ham-
burg: Karoly & Liebmann.

PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
ria garmond pe o coloană 6 or.
și 30 or. timbru pentru o pu-
blicare. — Publicări mai dese
după tariful și învoială.

RECLAME pe pagina a 3.a o
seria 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXXIII.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.

Abonamente pentru Anstro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 3 franci.
Se printrămeră la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.

Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare
Târgul Inului Nr. 30, etajul
I.: Pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei
luni 3 fl. — Un exemplar 5 or.
v. a. sau 15 bani. — Atât abo-
namentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 65.

Brașov, Luni-Marti 21 Martie (3 April).

1900.

Anglia și rivalii ei.

De sigur, că cei mai mulți din
câți se interesează de mersul eveni-
mentelor în lumea mare, își vor fi
pus întrebarea, ce sorțe vor mai ave
sărmanii Buri? Fi-vor ei condam-
nați de a deveni érași ilotii Engle-
silor și nu pôte fi nici o scăpare
pentru ei?

Nu demult încă, pe când oștile
generalului Buller suferiau o înfrân-
gere după alta la riul Tugela, se
ventila în totă pressa europeană si-
tuațiunea schimbată în defavorul
Angliei prin pierderea prestigiului
ei în războiul sud-african. Oře în
urma succeselor, ce le-a dobândit de
atunci armata engleză, datorite mai
cu semnă forței ei numerice, a dis-
parut ori-ce pericol din cele multe,
ce se dicea, că amenință marele im-
periu britanic?

Cei drept, în urma ocupațiunei
statului Oranje și a pierderilor, ce
le-au suferit Buri prin capitularea
lui Cronje și prin mörtea celui mai
mare strateg al lor, Joubert, nu se
mai susține ca înainte, că războiul
pôte încă să dureze un an și mai
mult. Dér Transvaalul stă încă în
picior și este păzit la graniță de
o armată bură destul de numărösă.
Comandantul oștirilor engleze, ma-
reșalul Roberts, începe a-se convinge
că nu-i va fi așa ușor a înfrânge și
puterea Burilor din Transvaal. Va
trece dér încă mult timp până-ce
Englesii se vor puté apropia de Pre-
toria, și cine scie decât nu va trece
și cea mai mare parte a anului
acestui în luptele cu Buri.

Pentru moment se pare că conste-
lațiunea generală politică este favora-
bilă Angliei. Nici unul din statele
marī nu se gândesce de-ocamdată a
interveni în războiul cu Buri. Dér
ore liniștea această nu pôte fi de o-
dată turburată prin vr'un eveniment
neprevăduț? Adversarii Angliei au
renunțat ore érași pentru multă
vreme la planurile lor de a crea di-
ficultăți și de a sgudui dominațiunea
Marei-Britanii?

Acésta nu o va crede nimeni
și ori cine va înțelege, că „eveni-
mentele neprevăduțe“, despre care
vorbia diplomatul bur Dr. Leyds, ca
ultima speranță a poporului său, pun
în vedere eventualitatea unui con-
flict mai întârziat a Angliei, cu ma-
rile puteri, ca consecință a războiului
african.

Numai de curënd principele rus
Trubetzkoi a propus în organul prin-
țului Uhtomski, „Wiedomosti“ din
Petersburg, o coalițiune a Rusiei,
Franciei și Germaniei în contra An-
gliei. Cel mai puternic rival al An-
glesilor, Rusia, este neobosit în a-se
pregăti pentru lupta decisivă contra
dominațiunei engleze în Indii și pre-
tutindenī. Diplomațiunea rusescă înain-
téză încet, dér cu atât mai sigur și
ea singură este, care a știut să pro-
fite din războiul anglo-bur, luând în
posesiune peninsula „Dalunyj“ între
China și Corea, încheiând o con-
vențiă cu Japonia asupra neameste-
cului reciproc în afacerile împără-

ției Corea, și în fine prin avansa-
rea forțelor sale militare până la
granița Afganistanului. Tot Rusia
a fost aceea, care a stăruit pentru
a se deschide porturile în China co-
merciului întregii lumī, pe lângă
susținerea integrității Chinei, și deja
a ocupat teren acolo Rusia, Ger-
mania, Francia, Italia, Japonia și
America de Nord, spre a face con-
curență Englesilor.

Cu cât va dura războiul cu Buri
mai mult timp, cu atât Rusia va
merge mai departe în impresurarea
posesiunilor engleze din Asia. Poli-
tica rusescă a știut să se pregătescă
teremul pentru viitoare succese față
cu Anglia, aliându-se cu Republica
francesă, încheiând cu Germania o
învoială pe baza reciprocității, ér cu
Austro-Ungaria convențiunea sepa-
rată relativă la *status quo* în Penin-
sula-balcanică.

Dinpotrivă Anglia prin războiul
cu Buri este mai mult séu mai
puțin cu mânilor legate, căci afară
de armata sa din Africa nu mai are
armată continentală, cu care să se
pótă apăra în contra tuturor even-
tualităților; ér încât pentru puterea
maritimă, Rusia cu Francia dispun
de flote destul de respectabile.

Nu este dér cu neputință, ca,
deci va dura timp mai îndelungat
războiul sud-african, să se complice
lucrurile, Anglia să intre în noué
conflicte și mai grave cu rivalii săi,
și astfel să se realizeze credința Bu-
rilor, că în sfârșit cauza lor tot va
puté încă învinge.

Nou ministru latere. Fôia oficială
ungurescă publică un autograf preainalt
prin care contele Iuliu *Szechenyi* este numit
ministru ungar pe lângă Majestatea Sa.

Părerī ale liberalilor maghiari.

Din incidentul aniversării de 25 ani
dela înființarea partidei liberale maghiare
de astăzi, „Magyar Szalon“ s'a adresat că-
tor-va fruntași ai partidei, ca să-și dea pă-
rerea asupra ei și a politicei sale.

Intre acestea sunt mai remarcabile
părerile lui Coloman Szell și Coloman Tisza.
Szell dice: „Direcțiunea și problemele
politice liberale nu se schimbă în fond,
fiind-că se basază pe mari adevăruri și pe
principii, cari au o putere vecnică“.

Coloman Tisza, arată mai întâi cât
de greu îi vine să se pronunțe despre ac-
tivilitatea de 25 ani a partidei liberale, too-
mai densusului, care a dat impulsul la 1875,
ca partida liberală să iasă din fusiunea cel-
lor două mari partide de atunci. Acésta,
dicea, a corăspuns dorințelor din totă țera,

Nu vré să vorbescă de încercările,
ce s'au făcut de atunci încôce pentru uni-
rea partidelor. După fusiune se spera, că
față cu partida liberală se va forma o par-
tidă conservativă constituțională așa, ca să
se pótă alterna la guvern două partide,
cari stau pe baza legii.

Sub conducerea conservativului ba-
ron Paul Sennyey se făcuse o asemenea în-
cercare, dér la alegerile din 1875 aderenții
lui intrară în număr foarte mic în dietă și
în urmă își depuse și el mandatul.

După această urmară cunoscutele for-
mațiuni de partidă; conducerea guvernului
rămase însă, necurmat problema partidei
liberale...(!)

Vorbesce mai departe de marile pro-
grese, ce s'ar fi făcut în 25 de ani sub gu-

vernul liberal. De sigur, dice, s'au întâm-
plat și întrelăsări, ba chiar rătăcirī, dér
ômeni erau cei din fruntea afacerilor...
(Și încă ce fel de ômeni!)

Tisza încheie astfel: „Nu voiū să gi-
cesc, ce va aduce viitorul. Este însă con-
vingerea mea, că pe cât timp această par-
tidă va înainta în direcțiunea urmărită
până acum, este în interesul statului ma-
ghiar să fiă și să rămână compactă. Și decât
cine-va ar admite distrugerea partidei —
fiă și numai din nobilă iubire de pace —
său decât fiă și inconștient, ori condus de
cele mai bune intențiuni, ar nisui să slă-
bescă legăturile partidei, acela ar comite
o mare greșelă. După un vechi paradoxon
însă, în politică greșala face mai multă pa-
gubă, decât crimă“.

Pe cine înțelege aici Coloman Tisza?
Negreșit pe Szell cu ai săi. Dér Banffy cu
așțărăile lui lucréză ore pentru ca partida
liberală să rămână compactă?

Protestanții sunt — „liberali“.

În timpul din urmă s'a vorbit mai ales în
prasa catolică ungurescă despre înființarea
unei „partide populare protestante“ sub
protectoratul fostului ministru-președinte
Banffy. Organul acestuia „Magyar Szo“
publică în privința această un articol, în
care ține să lămurescă opinia publică ma-
ghiară asupra netemeinicieii svonurilor ră-
spândite de foile catolice. „Magyar Szo“
polemizează într'aceea cu orgănele clericale
și ultramontane unguresce și declară, că
protestantismul maghiar s'ar nega pe sine
însuși, decât fiă în atitudinea sa politică,
fiă în viață și activitatea internă biseri-
cescă s'ar abate dela „liberalism“, deôre-
ce „liberalismul este mama, elementul de
viață și viitorul protestantismului“.

Din România.

Afacerea Hallier.

Trinunal de arbitrii s'a reîntors din
Constanța, unde a făcut o descindere lo-
cală la lucrările dela port, érași la Bucu-
resci și aici va aduce în decursul șeptē-
măniei acesteia sentința în afacerea Hallier.
Intr'aceea s'au făcut mai multe reve-
lațiuni în această afacere, de mare impor-
tanță pentru a judeca starea lucrurilor în
acest proces, care a produs atâtă iritațiune
în țera.

Se lățise fama, că regele a împru-
mutat pe Hallier, întreprindătorul dela
portul Constanța, cu bani. În privința
acésta dă lămuriri o scrisore publicată de
fostul ministru-președinte d-l Dim. A.
Sturdza în „Voința Națională“.

D-l Sturdza spune, că în Iulie 1898
Regele, ducându-se la Constanța cu oca-
siunea botezului vaporului „Carol I“, a
vorbit cu Hallier, care i-a declarat formal,
că lucrările portului merg bine. Abia a
plecat însă Regele din Constanța și Hal-
lier se adresă d-lui Sturdza, pe atunci mi-
nistru-președinte, arătându-i situația critică
în care se află prin lipsa de încasările aș-
teptate dela lucrările efectuate în Francia
și i-a predat o petițiă către ministeriul lu-
crărilor publice, în care ceru guvernului un
avans de 300,000 lei.

D-l Sturdza răspunse d-lui Hallier, că
se miră, cum de se adresă ministru-
președinte această cerere, care nu e în ra-
port nici cu încrederea, ce se acordase d-lui
Hallier, nici cu promisiunea formală ce cu
câte-va zile înainte acesta făcuse Regelui.

La 8 (20) Iulie Hallier veni în Bu-
curesci pentru a afla rezultatul cererii sale
în mod oficial. D-l Sturdza îi comunică din
nou, că atât contractul cât și legea conta-
bilității statului interdij guvernului să-
satisfacă cererea. Atunci Hallier declară

primului ministru, că „aflându-se pentru
moment sleit de mijloce, refuzul e pentru
densusul o lovitură de mörte și spre marea
sa mâhnire se vede nevoit să intrerupă lu-
crările“.

Tochmai era în ajunul visitei la Peters-
burg a M. S. Regelui și era imposibil să
se ducă în străinătate lăsând o cestiune
de așa importanță incurată! De aceea
Regele aflând de starea lucrului hotări, a
veni personal în ajutorul lui Hallier și i-a
înaintat cei 300,000 de lei prin intermediul
d-lui Sturdza care a spus lui Hallier, că
acésta sumă d-sa i-a împrumutat'o.

În recepșia, pe care Hallier a înmă-
nat'o d-lui Sturdza, antreprenorul arată ter-
minii la cari va restitui suma și din cari
cel din urmă era să fiă 1 Maii 1899. La
urmă Hallier adaugă „că e adeno recunos-
cător de grațiosul concurs, ce d-l Sturdza
a binevoit a-i da în această circumstanță
și-l asigură de întregul său devotament“.

Asupra cestiunii de a scie, decât Hallier
avea să plătescă dobândi, antreprenorul nu
aduse vorba. La 3 Decemvre 1898, Hallier
printr'o nouă scrisore ceru *prelungirea cu un
an a termenilor de plată* — și nici o oca-
siunea această n'a amintit nimio de dobândi
și până ași datorita nu și-a achitat'o!

D-l Sturdza își încheiă scrisore astfel:
În ceea ce priveșce cei trei sute de mii
lei, pe cari Majestatea Sa a binevoit a-i
da, numai pentru a împedeca prăbușirea
întreprinderii, sunt în situația de a-le cu-
nósce destinația, decât vor fi vre-odată res-
tituiți: Regele îi destinase chiar din capul
locului unui asil de infirmi și de bătrâni
ai societății „Regina Elisabeta“.

În zilele din urmă guvernul a fost
de repește-ori provocat de opozițiă în Ca-
meră și în Senat de a da lămuriri ou pri-
vire la soluțiunea afacerii Hallier.

Ministru de finanțe Tache Ionescu a
declarat în cameră, că a fost o „necesitate
neesorabilă“, ca guvernul să procedă în afa-
cerea Hallier așa, cum a procedat, și a adaus,
că această reiese neîndoios din corespon-
dența, ce a avut'o.

În urma această d-l T. Măiorescu sena-
tor a cerut, ca corespondența privitoare la
afacerea Hallier să fiă depusă pe biroul
Senatului. — Ministru de finanțe i-a comu-
nicat însă, că nu pôte satisfacce acestei do-
rințe, dér e gata a-i arăta corespondența
între patru ochi. — D-l P. S. Aurelian in-
terpelând din nou în această afacere pe gu-
vern în Senat, d-l ministru de esterne Ioan
Lahovari a răspuns, că guvernul a fost silit
să dea această soluțiune afacerii Hallier,
căci la din contră nu s'ar fi putut realiza
împrumutul și statul era amenințat de a da
faliment.

S'a găsit o contradicere între aceste
declarațiuni și asigurările de mai înainte
ale guvernului, că arbitragiul lui Hallier
n'a fost pus ca condițiă a împrumutului.

Diarul „Epoca“ publică în numărul
său din urmă nisce revelațiuni menite a
lămuri lucrurile ridicând vëlul, ce acoperia
până acuma misterioasă afacerea Hallier. La
venirea guvernului conservator la putere
— dice „Epoca“ — erau în circulațiune
bonuri de tesaur în sumă de 65 milioane,
pe care li-a emis guvernul anterior liberal.
Aceste bonuri de tesaur trebuiau plătite,
său statul român făcea un faliment rușinos.
În asemeni împrejurări guvernul a început
negocieri pentru împrumut. Dér înafară de
condițiunile, cari au fost discutate de con-
soriul de bancheri, guvernul frances a cerut
guvernului român să dea o soluțiune afacerii
Hallier. Guvernul român s'a opus, și această

a fost una din cauzele, cari au amânat realizarea împrumutului.

La împrumutul de 175 milioane a luat parte un consorțiu de bancheri germani și unul de bancheri francezi. Germanii n'au pus nici o condițiune cu privire la procesul Hallier; guvernul francez însă a intervenit la bancherii francezi. Dela „Comptoir d'Escompte” și li-a refuzat chiar cotarea la bursă a titlurilor împrumutului, ce se va face, decât nu vor stărui cu ori-ce preț să se treneze afacerea Hallier.

Intr'aceea sosia scadența bonurilor de tesaur române, er guvernul trebuia să le răsumpere. Sindicatul german a consimțit de a-le achita pe jumătate, înainte chiar de a-se încheia împrumutul. Dér acesta nu era de ajuns, căci Germanii au declarat, că nu pot acoperi și cota-parte a sindicatului francez. Ce era să facă dér guvernul român în momentul, când avea să plătescă mai multe milioane de bonuri de tesaur și n'avea cu ce?

S'au făcut stăruințe neobiceșuite pe lângă guvernul francez pentru antreprenorul Hallier, care n'a făcut onore Franței și care desigur a trebuit să înșele guvernul francez pentru-ca să-l facă să intre-vină, ca el, Hallier, să fiă descărcat de obligațiunile justițiare, ce le-a luat asupra-și în contract.

E straniu procederea guvernului francez în această afacere, al cărei mod de soluțiune se datorează numai intervențiunei sale și care nu-i servește spre onore.

Salariile funcționarilor. Intre ces-tiunile, cari s'au discutat în camera ungară în decursul celor două luni, cât au durat desbaterile asupra bugetului, a ocupat loc de frunte și ces-tiunea îmbunătățirii salariilor funcționarilor. S'a accentuat, că acesta e o ces-tiune socială de primul rang, căci privește existența unui număr cel mai puțin de 30,000 familii; e însă o ces-tiune de primul rang și din punct de vedere politic, căci un organism, ale cărui elemente singuratic se luptă cu miseria și sunt nevoite a-și consuma puterile fizice și spirituale cu grijile și nevoile reclamate de susținerea vieții, nu poate desvolta o putere mare.

La toate acestea și alte motive aduse în favorul îmbunătățirii salariilor funcționarilor, a răspuns însă în modul cel mai elocuent ministrul de finance Lukacs într'o ședință din săptămâna trecută, arătând, că deocă s'ar acorda funcționarilor statului ungar chiar și numai minimul salariilor prevăzute în noul sistem de salarizare al funcționarilor din Austria, acesta ar aduce un plus la cheltueli de 30 milioane cor., fără a fi socotiți finanții, gendarmii, poliștii; apoi mai este a se ține seamă și de speșele, ce le va aduce reforma administrațiunei comitatense și comunale. Acestea toate reclamă o urcare a bugetului statului cu 50 milioane corone.

O așa mare împovărare a bugetului însă este, după combinațiunile ministrului, imposibilă fără de-o nouă urcare a dărilor, er această erăși n'ar dori-o. Vor mai trebui decât să aștepte funcționarii, până se vor mai mări venitele statului.

E cam slăbuță mângăierea acesta pentru funcționari, dér ce să-i faci, deocă principalul lucru este maghiarizarea, care în mod direct și indirect consumă milioanele nenumerate ale cetățenilor, și funcționarilor nu le mai rămân.

Rusia și Bulgaria.

Soirile, ce vin din Sofia, par a justifica bănuiala, că între Rusia și Bulgaria se petrec de un timp încete lucruri, cari cu drept cuvânt neliniștesc mai ales cercurile politice din Viena.

În capitala bulgară s'au lătit tot felul de sciri și se susține, că reprezentanții din Sofia ai puterilor trimit dilnic guvernelor lor depeși cifrate despre cele ce aud și ved, că se petrec. Ministrul de război bulgar Paprikov s'a dus la Petersburg din însărcinarea principelui Ferdinand; se crede apoi, că Sobranja va fi convocată în sesiune extraordinară ș. a.

O fôia bulgară, ce apare în Sofia numai de câte-va zile, „Posta”, publică chiar punctele principale dintr'un tratat de alianță secretă, ce se susține, că s'a încheiat între Rusia și Bulgaria. În virtutea tratatului: 1) Rusia se obligă de a sprijini Bulgaria în năsuințele ei de a deveni regat, er părțile Bulgariei supuse Turciei, să capete autonomia; 2) Macedonia va fi împărțită între Bulgaria și Muntenegru. În urma acesta Bulgaria și Muntenegru vor face parte din marea alianță slavă; 3) În cas de război trupele bulgare și macedonene vor fi împărțite în armata rusă, cu titlul „corp de armată balcanic” și „corp de armată montenegrin”; 4) În schimb Bulgaria dă Rusiei pe timp de 50 de ani portul Burgas, unde Rusia poate să construescă magazii de armă și depozite de cărbuni și unde poate să susțină o garnisonă de 5000 oameni; 5) Rusia garantează Bulgariei un împrumut de 100 milioane franci și asupra întrebunțării banilor va supraveghia un trimis rusesc; 6) Bulgaria se obligă a depărta din armată și administrațiune toate elementele antirusesci.

Cercurile diplomatice din Sofia nu cred, ce-i drept, că acest tratat de alianță este autentic într'u toate, dér conced, că e probabil. Fôia „Nov Vek”, organul fostului ministru-președinte Grecov, scrie despre toate acestea: „Pe orisonul Bulgariei se ridică nori furtunatic. Principele se jocă fôrte ușuratic cu corôna. Și? — Acuși vom vedé, unde duce calea acesta”.

După o scire telegrafică din Berlin cercurile înalte politice din capitala germană urmăresc cu mare atențiune mersul lucrurilor în Bulgaria și sunt cu atât mai neliniștite, cu cât guvernul rusesc nu s'a pronunțat până acum. Numai foile oficiose și semioficiose rusesci din Petersburg își dau silința a mulțomi spiritele. Cei din Berlin speră însă, că Rusia totuși nu va da sucurs unei acțiuni primejdioșe în Balcani, căci bine știe ea, că de aci s'ar născă un conflict din care singur Anglia ar trage folos.

„Kölnische Zeitung” este cu totul de altă părere. I-se anunță adevă din Sofia, că în Bulgaria se pregătesc lucruri primejdioșe. Ministrul de război Paprikov s'a dus la Petersburg cu scop de a pregăti o mare acțiune și în vederea căreia între Bulgaria și Rusia se va încheia o alianță.

Crisa parlamentului italian.

Mai bine de două săptămâni în parlamentul din Roma se face o obstrucțiune, care amenință și guvern și parlament.

Scim, că la 1898, după turburările din Milano, guvernul Pelloux a înaintat camerei proiecte de legi, prin cari se restringe dreptul de adunare, vorbire, chiar și libertatea presei. Opoziția camerei a făcut obstrucțiune contra proiectelor, er guvernul, ca să-și ajute, a publicat în driul verii trecute proiectele în formă de ordonanță regescă și cu observarea, că decât camera nu le va vota până la 30 Iunie 1899, proiectele vor rămâne în vigoare în forma acesta.

N'a folosit însă nimic; obstrucțiunea nu voi să cedeze, camera fu închisă și proiectele puse în vigoare pe cale de ordonanțiune. Aceste erau așa numitele ordonanțe necesare, pe cari însă curtea de casați italiană le-a declarat nevalabile. Acum guvernul se vedă silit a aduce erăși ordonanțele în formă de proiecte de legi înaintea camerei. Și erăși opoziția a început obstrucțiunea contra lor, căci desbaterile se urmăză de câteva săptămâni în cameră asupra proiectelor și nu dă Dumneșeu să se mai sfârșescă.

În urma acestei atitudinii obstrucționiste unul din deputații guvernamentali a propus, ca pe viitor să nu se mai admită votare nominală la ori-ce bagatel, în jurul unei ces-tiuni să nu se pôtă cere ordinea țilei de mai multe-ori etc. C'un cuvânt a propus clotura. Asta însă a iritat și mai tare opoziția obstrucționistă, al cărei orator guratic Pantano a propus convocarea plebisocitului pentru revisuirea constituției.

Președintele i-a retras cuvântul, Pantano însă n'a voit să știe nimic, a vorbit mai departe. Asta s'a întâmplat Mercuria trecută. Joi Pantano luă din nou cuvântul, er președintele a închis ședința, pentru-ca Vineri ceremonia să se începă din nou.

În sfârșit ministru-președinte Pelloux a propus în ședința de Vineri, ca desbateră asupra propunerii pentru clotură a lui Cambray-Digny să se întrerupă, camera să-și amâne ședințele până la 3 Aprilie și să se trecă la desbateră proiectelor economice. Majoritatea a primit propunerea fără discuțiune, minoritatea însă a provocat un mare scandal și era să se întempele chiar și bătăi.

În urma acesta atât guvernul cât și parlamentul sunt în cea mni mare crisă. Președintele camerei și-a și dat dimisiunea.

Războiul din Africa sudică.

De pe câmpul de război a sosit deja alaltăeri scirea, că Burii au înaintat spre sud dela Kroonstad, lagărul principal, și se pregătesc de o luptă mare.

În același timp lord Roberts a trimis la Londra scirea, că în 29 Martie a și avut un atac înverșunat cu inamicul la Brandfort pe colinele de alături. O trupă însemnată de Buri au luptat aici fôrte vitejescă cu cei 10,000 de Englesi, ce i-a trimis Roberts contra ei. Burii au resistat timp de 3 ore până când în fine s'au retrăsit, dér au ocupat erăși pozițiuni fôrte întărite în Brandfort.

Burii ar fi pășit așăder în ofensivă înaintând dela Kroonstad ca la 94 miluri spre Bloemfontein. Se asigură, că și de câtră răsărit înainteză spre Bloemfontein alte trupe de Buri, er despre generalul Oliver se susține, că și a schimbat planul și acum nu mai nisuesc spre Kroonstad, ci merge și el contra lui Roberts.

Lupta dela Brandfort a fost fôrte înverșunată. Englesii au pierdut aprôpe la 200 de morți și răniți și cu toate că erau covârșitori la număr față de Buri, acestia tot n'au putut fi scoși și din Brandfort.

O telegramă din Bruzella anunță, că președintele Krüger a dat un ordin, prin care a constituit un consiliu suprem de război, încredințându-i-se conducerea mai departe a operațiunilor. Membrii acestui consiliu sunt: generalii Botha, Schalk, Burger și Erasmus, apoi colonelii Villebois și Mareuil. În-suși Krüger a plecat din Pretoria alaltăeri în lagărul dela Kroonstad.

„Epoca” din Bucuresci primește amănunte fôrte interesante despre generalul Botha. După informațiunile numitei foi, Botha este de origine transilvănean, fiu de grănițer român din comuna Inești, comit. Bistrița-Năsăud. El a fost ofițer în armata austriacă; la 1881 era locotenent cu garnisonă în Agram, unde făcuse datorii prea mari, așa că a fost nevoit să dimisionese din armată. A plecat apoi la Africa-sudică. Tatăl său trăiesc încă și e în vârstă de 73 ani. Ultima scrisore a fiului câtră tatăl datăză dela 17 Sept. 1897.

SCIRILE ȚILEI.

— 20 Martie.

Maghiarizare prin biserică. Un nou soiț de uneltire pentru întroducerea limbei maghiare în bisericile gr. cat. s'a pus la cale din partea șovinistilor maghiari dela Dobrișin. Deși cetățenii acestui oraș sunt mai toți calvini, într'o adunare generală a orașului, ce s'a ținut țilele acestea, ei au hotărât cu unanimitate, ca să dea un ajutor anual de 1000 corone coloniei greco-catolice din orașul lor; asemenea i-au dăruit localitatea unui restaurant, care era proprietatea orașului, în scopul înființării unei biserici și școle provisorii. Acest dar însă l'au făcut „generoșii” calvini cu condiția, ca limba de serviciu în biserică gr. cat., se va înființa, să fiă cea maghiară. — Se vede, că maghiarizatorii vor acum să încerce a face prin ademeniri ceea ce li-s'a dat a înțelege, că nu vor puté face prin concursul Romei.

O nouă societate comercială română vor să înființeze fruntașii comunei Armeniș, în comit. Caraș-Severin, cu un capital social de 8000 cor. împărțit în 400 acțiuni de câte 10 cor. Terminul de subscriere e până la 30 Aprilie n. c.

Căsătoria moștenitorului de tron. În timpul din urmă foile jidano-maghiare au ținut să se facă „interesante”, lansând și comentând scirea despre o căsătoria a moștenitorului de tron al monarhiei noastre. Sciri sosite dela Viena asigură însă, că în cercurile bine informate de-acolo bărfelile foilor unguresci sunt întimpinate cu mirare și indignare, deore-ce totă scirea, cum și comentariile ei sunt o „cutură născocire”.

Un jubileu. La Giurgiu, în România, se va serba în ziua a treia de Paști (11 Aprilie v. c.) jubileul de 30 de ani, de când d-l profesor N. Droc Barcian de-acolo muncesce pe terenul profesoral. Inițiativa pentru arangiarea acestei serbări s'a luat din partea mai multora dintre levii jubilatului, cari s'au constituit într'un comitet sub președinția d-lui Major P. Fotescu, secretar V. Niculescu, directorul școlei de băieți, un cassar și alți 9 membri în comitet.

Nenorocire. Vinerea trecută s'a întâmplat o mare nenorocire la casa locuitorului Ioan Ardelean, muncitor, în Pajiste (Schei). O tinără fetiță de vre-o 4—5 ani voind să facă foc, a luat nisce paie și le apriașe. Băgându-le în sobă o parte din paiele aprinse au cădut pe hainele ei, cari au și luat foc. Neșind nimeni în casă, și până să vină cineva să-i dea ajutor, fetița a ars, dându-și sufletul în cele mai mari dureri. Nenorocir de felul acesta se întâmplă mai des, părinții deci să aibă grije mai mare, ca copiii lor să nu umble pe la foc și cu focul.

Poporațiunea României. După datele statistice ale noului recensământ cifra totală a poporațiunei României este de 5,912,520 suflete. Din aceste sunt: bărbați 2,994,890. Femei: 2,917,644. Cări de familie bărbați: 1,265,417. Cări de familie femei: 1,808,008. Populația în comunele rurale este de 4,798,012. În comunele urbane capitale de județ 948,257. În restul comunelor urbane 166,251. Ultimul recensământ arată un fapt curios, care se petrece cu Dobrogea în ce privește crescerea naturală a poporațiunei acelei provincii. În adevăr pe când în județul Constanța populația medie a crescerei a fost de 30 la sută, în Tulcea ea nu este decât 6 la sută.

Zăpadă în Viena și Praga. Vinerea trecută a fost în Viena un mare vifor cu zăpadă, care abia Sâmbătă a încetat. Zăpada a cădut în măsură așa de mare, încât a acoperit în straturile grôse orașul și a întrerupt și comunicația. Consiliul orașenesc a angajat mii de muncitori pentru curățirea stradelor. — Tot acesta s'a întâmplat și în Praga, unde totă ziua de Vineri a nins neîntrerupt împiedcând comunicația tramvaiului. Mare zăpadă a cădut și în provincii.

Șahul Persiei în Viena. Din Viena se comunică, că șahul Persiei a anunțat curții, că va sosi acolo în Iunie a. c. Șahul va fi ôșpele curții.

Inmormântarea lui Joubert. Din Pretoria se anunță, că inmormântarea generalului bur Joubert, care s'a făcut Vineri, a fost extraordinar de serbătorescă și mișcătoare. A participat într'ega poporațiune, așa că mai mult de 10,000 oameni ocupau stradele pe unde a trecut conductul. După carul mortuar, urmau care încercate cu sute de canuni, între cari cea mai frumoasă era canuna lui Krüger și Steyn. După binecuvântare, cosciugul a fost scos din biserică și dus la gară, de unde cu un tren separat fu transportat la Russfontein, unde se află cripta familiară; aici a fost depus spre vecnică odihnă. La gara din Pretoria Krüger a rostit un discurs de adio. A fost un discurs pătrunzător, pe care Krüger l'a încheiat cu promisiunea, că Burii vor continua lupta lor pentru libertate, încredându-

se în Dumneșeu, cari și în mijlocul celor mai mari pericole a scutit tot-deuna libertatea republicelor bure. „Simt — dice Krüger — că cauza noastră se apropie de sfârșit norocos“.

Concert de adio. Mercuri în 4 Aprilie n. violoncelistul muzicii orășenesci din loc, d-l Carol Ulbrich, va da cu concursul muzicii orășenesci și al d-lor R. Malcher, E. Faflik și P. Macholt ultimul concert de despărțire în sala cea mare dela Redută cu următorul program: 1) Ouvertura „Crucea de aur“ de Brill (muzica orășenescă). 2) Concert-Volkman predat de C. Ulbrich cu acompaniarea orchestrei. 3) „Quartet-Malcher“ predat de d-nii R. Malcher, Faflik, P. Macholt și Ulbrich, a) quartet de Schubert Nr. 1 Allegro ma non tropo. Menuet (allegretto), Allegro moderato. b) quartet de Schubert Nr. 4. Presto. 4) „Fantasie-Caprice“ de H. Vieuxtemps, predat de R. Malcher cu acompaniarea orchestrei. Bilete de intrare se pot căpăta la librăria W. Hiemesch. Inceputul la 7^{1/2} ore sêra.

Averea Academiei Române.

Orî de câte-orî se ivește ocaziune, și mai cu sêmă orî de câte orî se lasă Academiei vre-un legat sêu 'i se face vre-o donațiune, se scriu, se vorbește, și se șoptesc multe despre averea ei. Se afirmă atunci, că Academia posedă averi imense, că veniturile ei sunt colosale, că dispune de bogății neînchipuite, etc. etc.

Deși Academia Română publică în fie-care an în *Analele* ei situațiunea ei financiară; deși bugetele ei sunt trecute până la centimă în aceleași *Anale*, totuși marea majoritate a publicului nu le cunoște, din cauză că sunt foarte puțin aceia, cari urmăresc lucrările acestei înalte instituțiuni naționale, și mai puțin încă acei cari citesc *Analele* și publicațiunile ei.

Pentru această, credem — dice „Voința Națională“, după care reproducem acest articol, că facem un bun serviciu publicului, dând mai la vale situațiunea financiară a Academiei, cu date, pe cari le luăm de pe raportul pe care comisiunea financiară l'a prezentat Academiei într-una din ședințele precedente și din proiectul de buget al ei pentru 1900—1901.

Mai întâiu vom da o lămurire, pe care cei mai mulți nu o știu: Academia este înființată la 1866 sub numele de „Societatea Academică Română“ — nume pe care-l poartă până la 1879, când prin lege este recunoscută de institut național și 'i-se dă numele ce-l are și azi de „Academia Română“.

Încă dela înființare, scopul Academiei a fost cultura limbei și a istoriei Românilor, întinându-și mai apoi activitatea și pe terenul științific dela 1879 de când a fost recunoscută prin lege.

Fundamentul averii Academiei l'a pus răposatul Evanghelie Zappa printr-o donațiune de 5000 galbeni, la cari a adăos mai târziu prin testament suma de 1000 galbeni pe fie-care an. Mai apoi 'i-s-au dăruit sau legat mai multe fonduri, dintre cari mai însemnate sunt: al generalului C. Năsturel Herescu, Princesei Alina Știrbei, Ioan Fētu, Neuschotz, și altele; ér în anii din urmă cele două mari fonduri, Adamachi și Ottetelesanu.

Statul 'i acordă o subvențiã anuală de 30,000 lei potrivit legii din 1879.

Donațiunile și legatele, ce s'au lăsat Academiei, 'i-s-au lăsat cu anumite scopuri pentru anumite întrebări. Ast-fel fondul Năsturel-Herescu este instituit pentru acordare de premii, Alina Știrbei pentru premii și publicațiuni istorice, Ioan Fētu pentru împărțire de cărți la elevii sêraci dela sate, Neuschotz pentru premii, Adamachi pentru burse și premii, Ottetelesanu pentru întreținerea institutului de fete dela Măgurele, etc. etc.

Numai puține fonduri și acestea încă de mică valoare, sunt lăstate Academiei la libera ei dispozițiune. Pentru întimpinarea cheltuelilor ei proprii, Academia, pe lângă venitul acestor dia urmă fonduri, prelevază,

în puterea statutelor ei, câte 15 la sută din venitul tuturor fondurilor pe cari le administrează.

Acestea fiind cunoscute, sê arătam acum cari sunt — după prevederile bugetului 1900—1901 — veniturile Academiei.

Tôte fondurile, pe cari Academia le administrează, împreună cu subvențiã Statului, produc la un loc suma de lei 476,000 anual.

Din acest venit, Academia cheltuesce pentru scopurile fixate de donatori sêu testatori, suma de lei 342,000.

La libera dispozițiune a Academiei, adică pentru: diurnele membrilor, misiuni și cercetări științifice, tipărirea publicațiunilor, întreținerea și înzestrarea bibliotecii, plata personalului, administrarea moșilor, etc. etc., îl rămâne suma de lei 134,000 (una sută trei-șeci și patru de mii).

Acastă sumă este mai mică cu 5,000 lei de cât suma ce se cheltuesce anual cu liceul din Focșani, și mai mică cu 144,000 lei de cât aceea ce se cheltuesce cu liceul internat din Iași.

Iată dér la ce se reduc veniturile cele colosale ale Academiei Române!

Societatea geografică română.

Darea de sêmă anuală a d-lui secretar-general George I. Lahovari către adunarea generală.

(Urmare).

Trecând acum la congresul geografic internațional dela Berlin, voiți aminti, că el s'a deschis în ziua de 28 Septembrie st. n., în imensa sală de ședințe a parlamentului prusian (Abgeordneten Haus) unde se aflau adunați peste 1.600 membri din toate părțile lumii civilizate; afară de aceștia, mai erau invitați la această solemnitate toate înaltele autorități civile și militare, corpul diplomatic și un însemnat număr de dômne și domnișore, astfel că sala, plină până în ultimele galerii, presenta un spectacol feeric prin bogăția uniformelor, prin strălucirea decorațiunilor, prin toaletele și bijuteriile frumosului sex.

La birou presidéază d-l baron de Riechthofen, președ. S. G. din Berlin, având alături pe A. S. R. principele Albert de Prusia, protectorul congresului geografic, A. S. R. principesa Teresa de Bavaria, cunoscuta călătore în aproape toate părțile lumii și care poartă un așa de viu interes științelor geografice, A. S. R. principele Herman de Saxa-Weimar, principele de Hohelohe, cancelarul imperiului, ministrul cultelor, primarul Berlinului, A. S. principele de Monaco și alții, pe lângă cari se alătură și câțiva principii ai științei, ca bunăoră Nansen, copilul răsfățat al congresului, de Brazza, Schweinfurth, Lapparent, dr. Neumayer, Nordenskjöld, dr. Virchow, Semenov și general de Tillo din Petersburg, Marklam, președintele societății geografice din Londra, prof. dr. Ratzel din Lipsca și alții.

În ceea-ce privește pe noi Români, deși în catalogul oficial eram trecuți patru, însă d-l Dimitrie Sturdza n'a venit de loc la congres, d-l Beldiman a asistat numai la solemnitatea deschiderii, d-l Holban dela Dorohoiu, a ședut numai 2 zile și în urmă a plecat la congresul orientaliștilor la Roma, astfel, că în definitiv eram singurul român la Berlin.

Congresul din Berlin a avut un mare inconvenient, acela de a avé sê tratate peste 150 de memorii într-un timp relativ foarte scurt, căci decât scotem ziua întâiu esolusiv ocupată cu discursurile oficiale de deschidere, precum și ultima zi a congresului, care a fost ocupată cu discursurile de închidere și cu votarea a 20 de rezoluțiuni și desiderate, precum și ziua de Duminecă, în care s'au făcut excursiuni, nu mai rămânea congresului, decât 5 zile pentru a asculta aceste memorii numérose și a discuta asupra lor. De aceea se și luase dela început hotărîrea, ca lucrările sale sê fi împărțite în trei săli deosebite, unde se tratau simultaneu memoriile depuse, încât două părți din trei erau pierdute pentru

membrii congresului. Cu tot acest mare inconvenient, toate memoriile anunțate prin program au fost tratate și discutate pe larg și în ziua din urmă s'au votat de congres 20 de rezoluțiuni, rămânând, ca unele chestiuni sê fi studiate mai de aproape și sê se ia o hotărîre asupra lor în viitorul congres, ce se va ține peste 3 ani. Ar fi prea lung și prea obositor a enumera aici, fiă chiar numai în trecét, diferitele memorii discutate, precum și hotărîrile votate de congres. Mă voiți mărgini decî a menționa tendința congresului de a da o importanță mai mare explorațiunii regiunilor antarctice.

După expedițiunea belgiană, care tocmai se întorsese din lunga și triumfală sa călătorie, două alte expedițiuni, una engleză și cealaltă germană, subvenționate de guvernele lor respective, se pregătesc a pleca către polul sud la anul viitor.

Din rezoluțiunile și desideratele exprimate la congres, sunt următoarele:

- 1) Fondarea unei asociațiuni cartografice internaționale;
- 2) Construcțiã unui mappamond pe scara de 1/1.000.000, propunere făcută de prof. Penk încă din anul 1881 la congresul din Berna;
- 3) Construcțiã de hărți statistice a populațiunii;
- 4) Adoptarea sistemului decimal aplicat la măsurile de timp și de unghiuri.
- 5) Congresul exprimă dorința înființării unei societăți sismologice internaționale, numind chiar o comisiune permanentă pentru studierea cutremurilor de pământ.
- 6) Uniformitatea scărilor termometrice, recomandându-se pentru publicațiile științifice gradațiunea termometrică a lui Celsius ca cea mai rațională etc.

Cu această ocaziune țin a stabili odată pentru tot-deuna, că participarea mea la congresul dela Berlin (precum și la celelalte congrese geografice) s'a făcut cu propriile mele mijloce, și n'a costat un ban, nici pe stat, nici pe societatea noastră.

Mulțămită publică.

Tuturor acelor stimați domni și dômne, cari parte prin participarea numérosă la conductul funebru al mult regretatului nostru *Laurențiu Maximilian*, înmormântat eri, în 1 Aprilie n. c., în cimitierul bisericii S-lui Nicolae din Scheiș, parte prin exprimarea condolențelor au binevoit a ne cauza mângâiere, le aducem prin această mulțămirea noastră profunde.

Brașov, 2 Aprilie n. 1900.

Jalnica familie.

O rugare.

Direcțiunea școlilor medii gr. or. rom. din Brașov adresează publicului românesc rugarea, ca acele stimulate persoane, cari posedă vr'un exemplar din broșura: *G. E Nicefor: „Cuvânt pronunțat în capela română rês. din cetate în 11/23 Martie 1856* cu ocaziunea publicării înaltului decret minist., prin care gimn. mic rom. rês. din Brașov se declară de public“. Tip. Rômer și Kamner 1856. — 8°, cu 8 pag., — sê binevoiescã a'l pune la dispozițiunea direcțiunii școlare pe câtva timp.

Dare de sêmă și mulțămită publică.

Clușiu, 19 Martie 1900.

Cu ocaziunea seratei literare musicale aranjată de tinerimea rom. univ. din Clușiu au binevoit a contribui cu oferte următorii P. T. D-ni și Dômne:

Sim. Pop (Clușiu) 1 cor., Ana Mota (Clușiu) 1 cor., Aug. Cosma (Feiurd) 5 cor., Ant. Măndea (Clușiu) 1 cor., Tului Roșescu (Clușiu) 1 cor., Vas. Drăgan (Nădêșel) 5 cor. Dr. George Ilea (Clușiu) 9 cor., Vas. Pop (Clușiu) 4 cor., Art. Codarcea (Turda) 1 cor., Vas. Pop. (Clușiu) 2 cor., Nic. Giurgiu (Chintău) 1 cor., I. Totoian 1 cor., Mat. Moldovan 1 cor., Gav. Pop (Feleao) 2 cor., Aug. Giurgiu (Clușiu) 1 cor., Teodor Boca (Clușiu) 1 cor., Familia Mészáros (Turda) 1 cor. Dr. A. Isac (Clușiu) 15 cor., Vas. Toșa (Clușiu) 1 cor., Nic. Tincu (Ghirolt) 6 cor.,

Vid. Maria Bohățiel (Gălpăia) 1 cor. Iosif Onciu (Iclod) 5 cor., Maria Sfetea profesora (Clușiu) 5 cor., A. Filip (Clușiu) 2 cor. Familia Barcianu 6 cor., A. Baciu 3 cor., Gav. Pop canonic (Blașiu) 4 cor., Vas. Podoba (Clușiu) 5 cor., Artemiu Sarkadi Oradea M. 12 cor., Grig. și Andreiu Daraban 4 cor. J. Lemenyi 2 cor., Gav. Karsai (Clușiu) 5 cor., A. Daniello, Dr. V. Muste. Dr. I. Popp Dr. Margita, C. David, A. Muntean, A. Ciato, Drd. Bozac, Drd. Iustian câte o coronă.

I. Bozac (Sâmboteleu) 4 cor., C. Corthisel (Certege) 10 cor., V. Saltelechi (Badoș) 2 cor., Din Orăștie: Dr. A. Muntean 10 cor., Dr. Mihu 5 cor. D-na Dr. I. Pop 2 cor. Dr. Dobo 2 cor., D-na Iosif de Orbonaș 5 cor., D-na N. Vlad 2 cor., D-na Dr. I. Rațiu 2 cor. Dr. St. Erdélyi 2 cor., Sim. Vlad 2 cor., I. Lazarioiu 2 cor. Dr. S. Moldovan 2 cor., D-na Șarai Szabo Péter 2 cor., D-na Daniil David 2 cor., Familia Moldovan 5 cor., Alex. Pop (Budus) 2 cor. Arion M. Popa (Buciumșesa) 3 cor., Ioachim Murășan (Năsêud) 2 cor. Luisa Kirtsch (Năsêud) 2 cor.

Din Blașiu, trimiși prin d-l A. C. Domșa 10 cor., Paul Beșa (Borgo-Prund) 2 cor. 50 b. Petru Cherebețiu 4 cor. Din Șșulia: trimiși de d-șora Emilia Calian 14 cor. Din Abrud; D-na Ana Filip 5 cor., Dr. L. Pop 5 cor., Silvia Cirlea 5 cor., Diasen 1 cor., Dr. Borția 2 cor., Eugenia Simu 2 cor., Dr. Enea Draia 4 cor., Un creștin 2 cor., Petru Popoviciu 2 cor., Faur Teofil 2 cor., Amalia Stoica 2 cor., A. Faur 2 cor., Ana Adamoviciu 5 cor.

(Va urma)

ULTIME SCIRI.

Budapesta, 2 Aprilie. Ministrul de finance a depus pe biroul Camerei un proiect de lege privitor la desființarea timbrului de inserate și călindare, începând dela 30 Iunie a. c.

Pretoria, 1 April. Președintele Krüger face cunoscut, că comandant general al armatei Burilor din Transvaal va fi generalul Botha.

DIVERSE.

O reuniune în contra fumatului.

De curând s'a înființat la Paris o reuniune, al căreia scop este restrîngerea fumatului. Reuniunea a publicat o broșură, în care arată, că un fumător, care fumază la zi țigarete de 50 centime, speséază pe an 189 franci. Mai socotind chibritele și tabacherea, speșele se urcă la 200 franci pe an. Dacă un fumător ar lăsa fumatul și ar depune banii economisiți la o bancă cu 4%, peste șeci ani ar avé 2200 franci; sêu decât banii i-ar depune numai cu 3%, în 20 de ani ar avé 5371 franci, ér, acest capital elocat tot numai cu 3% i-ar aduce pe an 161 franci și 12 centime.

„ALBINA“ institut de credit și de economii

Filiala Brașov.

Conspectul operațiunilor în luna lui Martie 1900.

Intrate:

Număr cu 1 Martie 1900	cor.	19,649.53
Depunerî spre fructificare	"	247,103.09
Cambii rêscompărate	"	289,774.94
Conturi curente	"	10,810.60
Imprumuturi pe efecte și alte imprumuturi	"	30,725.—
Monetă	"	5,480.30
Comisiuni, cupone și efecte	"	4,968.02
Bancî	"	79,797.12
Interese și provisii	"	21,890.22
Diverse	"	5,674.10
	cor.	715,872.92

Eșite:

Depunerî spre fructificare	cor.	235,703.29
Cambii escomptate	"	306,483.78
Conto curent	"	79,671.02
Imprumuturi pe efecte și alte imprumuturi	"	21,257.—
Monetă	"	4,652.32
Comisiuni, cupone și efecte	"	20,658.08
Interese și provisii	"	3,304.28
Spese și salare	"	2,987.75
Bancî	"	12,963.98
Diverse	"	13,437.47
Număr cu 31 Martie 1900.	"	14,753.95
	cor.	715,872.92

N. P. Petrescu m. p. C. Aisér m. p. dirigent. cassar.

Iosif Oncioiu m. p. comptabil.

